

U 29/2011 vp

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välisen matkustajarekisteritietojen (PNR) käyttöä koskevan sopimuksen neuvottelemisesta (*EU-USA PNR-sopimus*)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella väliseksi sopimukseksi lentomatkustajia koskevien matkustajarekisteritietojen (PNR) käsittelemisestä ja siirtämisestä.

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle muistio ehdotuksesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen

Helsingissä 8 päivänä syyskuuta 2011

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*

Neuvotteleva virkamies Leena Rantalankila

OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO
EU/2011/0448**EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLISEN MATKUSTAJA-
REKISTERITIETOJEN (PNR) KÄYTTÖÄ KOSKEVAN SOPIMUKSEN NEUVOTTE-
LEMISESTA (EU-USA PNR-SOPIMUS)****1 Tausta**

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi joulukuun 2 päivänä 2010 päätöksen valtuuksien antamisesta komissiolle aloittaa EU:n ja Amerikan yhdysvaltojen väliset sopimusneuvottelut matkustajarekisteritietojen (*passenger name record, PNR*) siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Yhdysvaltojen lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä Yhdysvalloista tai Yhdysvaltoihin harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriölle (*Department of Homeland Security, DHS*) sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu Yhdysvaltoihin tai lähtee sieltä. Tietojen saaminen sähköisesti ennen lennon saapumista parantaa DHS:n valmiuksia tehdä matkustajista etukäteen tehokas ja toimiva riskinarviointi, mikä parantaa Yhdysvaltojen turvallisuutta. Tehtävässä Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen kahdenvälisessä sopimuksessa määrättäisiin edellytyksistä, joiden vallitessa lentoyhtiöt voivat siirtää EU:sta Yhdysvaltoihin ja Yhdysvalloista EU:hun matkustavien henkilöiden PNR-tietoja DHS:lle. Sopimuksessa määrättäisiin myös DHS:n oikeudesta käsitellä PNR-tietoja ja siitä, miten tiedot on suojattava.

EU ja Yhdysvallat ovat allekirjoittaneet vuonna 2007 sopimuksen PNR-tietojen siirtämisestä ja käsittelystä. Sopimusta on sovellettu väliaikaisesti sen allekirjoittamisesta lukien ja sen voimassaolo päättyy heinäkuussa 2014. Sopimus allekirjoitettiin, mutta sitä ei hyväksytty lopullisesti neuvostossa ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa 1.12.2009. Lissabonin sopimuksen tultua voimaan neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta

saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän. Parlamentti ei ole hyväksynyt sopimusta ja kehotti komissiota laatimaan luonnoksen uutta sopimusta koskevaksi neuvotteluvallatuutukseksi. Täysistunnossaan 11.11.2010 Euroopan parlamentti suhtautui myönteisesti komission laatimaan uuteen neuvottelumandaattiehtotukseen.

EU neuvottelee parhaillaan uusia PNR-sopimuksia myös Australian ja Kanadan kanssa.

2 Sopimusneuvottelut ja käsittely EU:ssa

Neuvottelujen kuluessa komissio on informoinut jäsenvaltioita neuvottelujen kulusta oikeus- ja sisäasiat neuvosten kokouksissa 18.1., 3.3., 7.4. ja 6.5.2011. Neuvottelut ovat edenneet siihen vaiheeseen, että komissio on jakanut jäsenvaltioille 20.5.2011 päivätyn sopimusluonnoksen (10453/11 RESTREINT UE). Neuvottelut jatkuvat kuitenkin edelleen. Komission jakamasta, 20.5.2011 päivästä sopimusluonnoksesta on keskusteltu oikeus- ja sisäasiat neuvosten kokouksessa 25.5. ja 29.6.2011, Pysyvien edustajien komiteassa (Coreper II) 16.6. ja 14.7.2011 sekä epävirallisessa oikeus- ja sisäasiat neuvostossa 18.7.2011 sisäministereiden lounaalla. Euroopan parlamentti ei ole vielä käsitellyt sopimusluonnosta.

3 Asian kansallinen käsittely

Oikeusministeriö on valmistellut asiaa yhteistyössä ulkoasiainministeriön, sisäasiainministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön kanssa. Neuvottelumandaatista on annettu eduskunnalle selvitys E-kirjeellä E 83/2010 vp. Tämän jälkeen neuvottelumandaattiin on tehty pääasiassa pienehköjä muutoksia ja

täsmennyksiä, jotka vahvistavat rekisteröidyn oikeusturvaa ja lentoyhtiöiden oikeusvarmuutta sekä korostavat suhteellisuusperiaatteen huomioon ottamista.

4 EU:n oikeusperusta ja päätöksentekomenettely

Sopimusta koskeva komission mandaattiehdotus ei sisällä ehdotusta sopimuksen aineelliseksi oikeusperustaksi. Aiempien tehtyjen PNR-sopimusten valossa on kuitenkin todennäköistä, että komissio ehdottaa aineelliseksi oikeusperustaksi SEUT 82 (oikeudellinen yhteistyö rikosoikeuden alalla) ja 87 artiklaa (poliisiyhteistyö). Sopimuksen aineellinen oikeusperusta tulee kuitenkin arvioida tarkemmin sopimuksen allekirjoittamista koskevan päätöksen yhteydessä sopimuksen sisällön valossa.

Neuvosto päättää määräenemmistöllä sopimuksen allekirjoittamisesta SEUT 218 artiklan 5 kohdan ja tekemisestä SEUT 218 artiklan 6 kohdan mukaisesti. Sopimuksen tekeminen edellyttää Euroopan parlamentin

hyväksyntää, koska sopimus tehdään alalla, jolla sovelletaan tavallista lainsäätämisyjärjestystä SEUT 218 artiklan 6 kappaleen a alakohdan v alakohdan mukaisesti.

5 Sopimusluonnos ja valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto toteaa, että sopimusluonnos ei vastaa kaikilta osin komissiolle annettuja neuvotteluohjeita.

Sopimusluonnoksen käsittelyn ja jatkoneuvottelujen aikataulusta ei ole tietoa. Valtioneuvoston tarkoituksena on kuitenkin eduskunnan myötävaikutuksen mahdollistamiseksi välittömästi U-kirjelmän antamisen jälkeen antaa eduskunnalle sitä täydentävä selvitys U-jatkokirjeenä, jossa selostetaan 20.5.2011 päivätyn sopimusluonnoksen sisältöä ja valtioneuvoston kantoja siihen.

Neuvosto voi tehdä lopullisen päätöksen sopimuksen tekemisestä vasta saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän. Sopimus tulisi osana EU-oikeutta myös Suomea sitovaksi, eikä se edellyttäisi erillistä voimaansaattamista.